

Облік і оподаткування

УДК 657.6

Солодка Наталія Вікторівна

викладач кафедри філософії та суспільних наук

Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова

Солодка Наталия Викторовна

преподаватель кафедры философии и общественных наук

Винницкий национальный медицинский университет имени Н. И. Пирогова

Solodka Natalia

Lecturer of the Philosophy and Social Sciences Department

National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ
ВНУТРІШНЬОГРУПОВИХ ОПЕРАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ
ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

**МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВНУТРЕННЕГО АУДИТА
ВНУТРИГРУПОВЫХ ОПЕРАЦИЙ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ
САХАРНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ**

**METHODOLOGICAL ASPECTS OF INTERNAL AUDIT OF
INTRAGROUP OPERATIONS AT SUGAR INDUSTRY ENTERPRISES**

Анотація. У статті розглянуто питання функціонування системи внутрішнього аудиту на підприємствах цукрової галузі. Визначено мету діяльності системи внутрішнього аудиту на підприємствах цукрової промисловості. Саме служба внутрішнього аудиту забезпечує керівництво групи необхідною інформацією для прийняття рішень щодо взаємодії учасників групи підприємств цукрової галузі. Тобто мета і завдання внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій групи підприємств цукрової галузі полягає не лише у забезпеченні контролю

процесу бухгалтерського обліку чи підтвердження достовірності фінансової звітності.

У роботі запропоновано створення інтегрованої моделі внутрішнього аудиту групи підприємств цукрової галузі, яка передбачає використання елементів організаційного проектування, яке являє собою процес створення нової структури (служби внутрішнього аудиту у групі підприємств) і зв'язків усередині неї. Організація системи внутрішнього аудиту в групі підприємств цукрової галузі дозволяє проводити всі види аудиту: операційний (управлінський) аудит, аудит на відповідність вимогам, аудит фінансової та податкової звітності.

Автором визначена місія та завдання внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій для підприємств цукрової промисловості. Виконуючи окремі завдання внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій, досягається не тільки місія внутрішнього аудиту, але й загальна мета управління в групі підприємств. Набір завдань служби внутрішнього аудиту стосовно внутрішньогрупових операцій може змінюватися залежно від потреб власників для прийняття рішень відносно подальшої діяльності підприємств цукрової галузі – учасників групи.

Також відзначено, що внутрішній аудит необхідний головним чином для запобігання втрат ресурсів і здійснення необхідних змін усередині групи підприємств цукрової промисловості. При цьому необхідно ввести специфічне поняття внутрішнього аудиту у групі підприємств, основною відмінністю, якого є незалежний характер аудиту материнського підприємства і його зацікавленість в усуненні усіх можливих внутрішньогрупових ризиків.

Ключові слова: внутрішній аудит внутрішньогрупових операцій, група підприємств, внутрішньогрупові операції.

Аннотация. В статье рассмотрены вопросы функционирования системы внутреннего аудита на предприятиях сахарной отрасли. Определены цели деятельности системы внутреннего аудита на предприятиях сахарной промышленности. Именно служба внутреннего аудита обеспечивает руководство группы необходимой информацией для принятия решений по взаимодействию участников группы предприятий сахарной отрасли. То есть цель и задачи внутреннего аудита внутригрупповых операций группы предприятий сахарной отрасли заключается не только в обеспечении контроля процесса бухгалтерского учета или подтверждения достоверности финансовой отчетности.

В работе предложено создание интегрированной модели внутреннего аудита группы предприятий сахарной отрасли, которая предусматривает использование элементов организационного проектирования, которое представляет собой процесс создания новой структуры (службы внутреннего аудита в группе предприятий) и связей внутри нее. Организация системы внутреннего аудита в группе предприятий сахарной отрасли позволяет проводить все виды аудита: операционный (управленческий) аудит, аудит на соответствие требованиям, аудит финансовой и налоговой отчетности.

Автором определена миссия и задачи внутреннего аудита внутригрупповых операций для предприятий сахарной промышленности. Выполняя отдельные задачи внутреннего аудита внутригрупповых операций, достигается не только миссия внутреннего аудита, но и общая цель управления в группе компаний. Набор задач службы внутреннего аудита относительно внутригрупповых операций может изменяться в зависимости от потребностей собственников для принятия решений относительно дальнейшей деятельности предприятий сахарной отрасли - участников группы.

Также отмечено, что внутренний аудит необходим главным образом для предотвращения потерь ресурсов и осуществления необходимых изменений внутри группы предприятий сахарной промышленности. При этом необходимо ввести специфическое понятие внутреннего аудита в группе предприятий, основным отличием, он является независимый характер аудита материнского предприятия и его заинтересованность в устранении всех возможных внутригрупповых рисков.

Ключевые слова: *внутренний аудит внутригрупповых операций, группа предприятий, внутригрупповые операции.*

Summary. *The article deals with the functioning of the internal audit system at the enterprises of the sugar industry. The objectives of the internal audit system at the enterprises of the sugar industry. It is the internal audit service that provides management of the group with the necessary information for making decisions on the interaction of participants in the group of enterprises in the sugar industry. That is, the purpose and objectives of internal audit of intragroup operations of a group of enterprises in the sugar industry is not only to ensure control over the accounting process or confirm the reliability of financial statements.*

The paper proposed the creation of an integrated internal audit model for a group of enterprises in the sugar industry, which involves the use of elements of organizational design, which is the process of creating a new structure (internal audit service in a group of enterprises) and connections within it. The organization of the internal audit system in the group of enterprises of the sugar industry allows you to conduct all types of audits: operational (managerial) audit, compliance audit, audit of financial and tax reporting.

The author defines the mission and objectives of internal audit of intragroup operations for sugar industry enterprises. Performing individual

tasks of internal audit of intragroup operations, not only the mission of internal audit is achieved, but also the overall management goal in the group of companies. The set of tasks of the internal audit service regarding intragroup operations may vary depending on the needs of owners for making decisions regarding the future activities of sugar industry enterprises - members of the group.

It was also noted that internal audit is necessary mainly to prevent the loss of resources and to make the necessary changes within the group of enterprises of the sugar industry. At the same time, it is necessary to introduce a specific concept of internal audit in the group of enterprises, the main difference is that it is the independent nature of the audit of the parent company and its interest in eliminating all possible intragroup risks.

Key words: *internal audit of intragroup operations, group of enterprises, intragroup operations.*

Постановка проблеми. В умовах ризик-орієнтованої економіки умовах, яким притаманні висока нестабільність і невизначеність зовнішніх факторів, ефективне управління підприємством можливе лише за умов організації належного контролю. Мальйоне Д. писав: «для того, щоб переконатися в достовірності й повноті виведених результатів, потрібний контроль» [10].

Гарантією успішної діяльності підприємств цукрової галузі є правильно організований контроль, який останнім часом набув обов'язкового характеру та результати якого Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» мають бути оприлюднені. Для деяких організаційно-правових форм, зокрема групи підприємств цукрової галузі, контроль виступає важливим елементом загальної структури управління, оскільки охоплює всі об'єкти

обліку та діяльність кожного учасника групи. Тому його організація та методичне забезпечення потребує особливої уваги.

Завдяки наявності переваг щодо економії витрат об'єднані групи підприємств цукрової галузі відзначаються вищим рівнем конкурентоспроможності в порівнянні з окремими суб'єктами господарювання. Водночас ускладнення організаційної структури, системи управління і взаємозв'язків між материнською і дочірніми підприємствами цукрової галузі суттєво підвищує ризики неефективного використання ресурсів, вчинення зловживань (навмисних і ненавмисних), викривлення інформації у фінансовій звітності і, як наслідок, зниження поінформованості власників та інвесторів про стан їхнього бізнесу. Це обумовлює особливо важливе значення здійснення внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема контролю нині досить популярна і актуальна, адже це один із інструментів, який дієво підвищує якість управлінських рішень, а отже і забезпечує стабільний розвиток підприємства, а також закріплення на високих конкурентних позиціях бізнес-ринку. Дослідження питань сутності, методики, функцій, завдань внутрішнього аудиту знайшли своє відображення у підручниках, монографіях, статтях та інших наукових працях таких вчених-економістів: С.В. Бардаша [1], Н.І. Дорош [4], Л.В. Гуцаленко [3], Т.О. Каменської[8], К.О. Назарової [11], В.В. Немченко [12], С.М. Петренко [14], О.В. Сметанка [15], В.П. Хомутенко [13].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є визначення суті та необхідності внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій на підприємствах цукрової промисловості в умовах ризик-орієнтованої економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні досвід аудиту не перевищує 30 років, а розвиток внутрішнього аудиту знаходиться ще у

зародковому стані. Внутрішній аудит з'явився, з нашої точки зору, як наслідок розриву різних рівнів управління: управління аудитом на рівні держави і управління аудитом на рівні підприємства. Відповідно, виявилось, що корпоративне управління стало невід'ємною частиною аудиту.

В Законі України «Про аудиторську діяльність» було визначено основні вимоги щодо проведення аудиту та його суть: аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та у відповідності до законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (положень) суб'єктів господарювання [6]. Крім того ст. 3 цього Закону визначає, що аудит здійснюється незалежними аудиторами та аудиторськими фірмами; може бути добровільним (з ініціативи суб'єктів господарювання) та обов'язковим (у випадках передбачених законом, зокрема підтвердження достовірності та повноти річного балансу і звітності господарських суб'єктів незалежно від форми власності та виду діяльності, звітність яких офіційно оприлюднюється). Зокрема проведення аудиту за участю зовнішньої аудиторської фірми для акціонерного товариства є обов'язковим. Така необхідність визначена на законодавчому рівні [5; 7] та зумовлена потребою користувачів у інформації про реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання (рис. 1).

Проведений аналіз дозволив встановити, що зовнішній контроль здійснюється із загальної сукупності досліджених підприємств у 100%, система внутрішнього контролю функціонує лише у 63% підприємств, у 20 % з яких вона є ефективною. Разом із тим, більше 80 % керівників підприємств вважають необхідним запровадження заходів щодо підвищення ефективності роботи системи внутрішнього контролю,

пояснюючи це тим, що власники та інвестори повинні знати, наскільки ефективно використовуються вкладені ними у підприємство кошти.

Рис. 1. Користувачі інформації

Джерело: удосконалено автором за [11]

Так, за інформацією консалтингової компанії, члена Big 4, «Ernst & Young» найефективнішим засобом контролю підприємства (як зовнішнього, так і внутрішнього) є аудит, застосування якого сприяє підвищенню достовірності, оперативності, повноти й аналітичності облікової інформації необхідної для забезпечення ефективного управління підприємством.

Внутрішній аудит має особливе значення на промислових підприємствах та їх об'єктах, де зосереджуються значні потоки матеріальних цінностей (табл. 1)

Таблиця 1

Заходи щодо зниження ризиків підприємства в Україні та в світі, %

Заходи	Україна	У світі
Внутрішній аудит	64	74
Внутрішній контроль	64	65
Перевірки з боку керівництва	56	55
Зовнішній аудит	40	45
Навчання та комунікація в області протидії шахрайству	36	51
Стимулювання і захист інформаторів	24	42
Регулярна ротація персоналу	8	31

Джерело: [2]

На думку науковців [11; 16] одним із основних методів скорочення ризиків є внутрішній аудит, оскільки зовнішній аудит виявився нездідним гарантувати надійність системи внутрішнього контролю, особливо відносно скорочення ризиків, так як основною метою діяльності зовнішніх аудиторів є підтвердження достовірності фінансової звітності. У той же час ризики не сприяють викривленню фінансової звітності, отже, в таких випадках їх не буде виявлено зовнішнім аудитором.

Структура системи внутрішнього контролю групи підприємств цукрової галузі залежить від масштабу і видів діяльності, наявності в його складі відокремлених підрозділів, рівня організаційного розвитку управління, чисельності і кваліфікації кадрового складу, а також рівня матеріально-технічного, фінансового й інформаційного потенціалу. Основними складовими системи внутрішнього контролю є об'єкти і суб'єкти контролю. Суб'єктами такого контролю в групі підприємств є

ревізійна комісія (ревізор), управлінці, посадові особи та працівники підприємства, на яких покладені обов'язки з контролю. Об'єктами контролю, зазвичай, є ресурси підприємства, господарські процеси, результати діяльності та особи, які підлягають контролю.

Основною вимогою, що пред'являється до суб'єктів внутрішнього контролю з боку власників, є здійснення систематичного контрольного спостереження, тобто здійснення контролю потрібно застосовувати як постійно діючу, науково обгрунтовану і добре продуману систему спостереження і перевірки процесів виробництва, розподілу, обміну і виробничого споживання. Задовольнити інформаційні потреби управлінців та захистити інтереси власників можливо шляхом створення відокремленого підрозділу підприємства з внутрішнього аудиту як структури, яка не буде входити до системи внутрішнього контролю об'єднання.

Потреба у внутрішньому аудиті зумовлена й тим, що верхня ланка управління не займається безпосередньо контролем повсякденної діяльності підприємства, у зв'язку з чим виникає потреба в інформації, що формується на нижчому рівні [9].

Внутрішній аудит необхідний головним чином для запобігання втрат ресурсів і здійснення необхідних змін усередині групи підприємств. При цьому необхідно ввести специфічне поняття внутрішнього аудиту у групі підприємств, основною відмінністю, якого є незалежний характер аудиту материнського підприємства і його зацікавленість в усуненні усіх можливих внутрішньогрупових ризиків.

Метою внутрішнього аудиту, як випливає з визначення, є вдосконалення діяльності групи підприємств. Підкреслимо - не виявлення порушень і помилок для наступних висновків і покарання винних, не написання звітів на кілька десятків сторінок з сотнею важких у виконанні рекомендацій, а побачити і оцінити ризики, слабкі сторони в роботі групи

та дати рекомендації, спрямовані на поліпшення і підвищення ефективності систем і процесів.

Організація відділу внутрішнього аудиту, його раціональна побудова цілком залежить від оптимального застосування його організаційних форм. Так, залежно від розподілу праці співробітників сфери контролю і відповідно побудови служби внутрішнього аудиту, розрізняють централізовану і децентралізовану її форми. Одним із основних критеріїв вибору форми контролю є розрахунок ефекту від її існування (визначення результату контролю з метою порівняння його значення із витратами, що пов'язані з її утриманням). При централізованій формі організації внутрішнього аудиту аудитори (внутрішній аудитор) знаходяться в штаті бухгалтерії і підпорядковуються головному бухгалтерові, що на наш погляд є недоречним, оскільки не можливо поєднувати в одній особі функції обліку і контролю фінансово-господарської діяльності групи підприємств. При децентралізованій організації внутрішнього аудиту аудитори виділені в самостійний структурний підрозділ (служба внутрішнього аудиту), що є характерним для об'єднаних груп підприємств і підпорядковується аудиторському комітету або Раді директорів.

Щодо методики проведення внутрішніх аудиторських перевірок, результатом яких і має бути об'єктивна оцінка і пропозиції спрямовані на поліпшення і підвищення ефективності систем і процесів, чинним законодавством з питань організації внутрішнього аудиту методику не визначено.

Основна мета внутрішнього аудиту - оперативно виявити поточні проблеми, знайти резерви підвищення ефективності діяльності, підвищити ефективність роботи співробітників і групи підприємств, а також захистити інтереси власників. Особливість внутрішнього аудиту полягає в тому, що він проводиться у момент здійснення і документального

оформлення господарських операцій, що дозволяє своєчасно виявляти недоліки в роботі і застосувати відповідні заходи для їх попередження.

У наших попередніх дослідженнях ми запропонували наступні визначення місії і завдань внутрішнього аудиту стану внутрішньогрупових операцій [17]. Метою здійснення внутрішнього аудиту стану внутрішньогрупових операцій є надання необхідної інформації про стан та перспективи здійснення внутрішньогрупових операції Раді директорів та виконавчому керівництву для допомоги у забезпеченні досягнення цілей компанії.

Завдання:

- перевірка договорів, які формуються при внутрішньогрупових угодах на дотримання вимог нормативно-правових актів та внутрішньої політики компанії;
- визначити правильність відображення на рахунках бухгалтерського обліку, у внутрішній і фінансовій звітності оборотів та залишків із внутрішньогрупових операцій;
- перевірити правильність відображення залишків внутрішньогрупових розрахунків у фінансовій звітності учасників групи підприємств;
- оцінити якість роботи облікового персоналу щодо правильності ведення бухгалтерського обліку внутрішньогрупових операцій;
- нагляд за формування внутрішньогрупових націнок;
- розробити пропозиції щодо формування внутрішніх націнок, які б не порушували умов трансфертного ціноутворення і разом з тим забезпечували необхідний перерозподіл активів у середині групи;
- визначити ступінь реалізації матеріалів минулого внутрішнього аудиту стану внутрішньогрупових розрахунків у господарській діяльності учасників групи підприємств;

- підготувати та надати інформацію власникам про ефективність здійснення внутрішньогрупових розрахунків;
- розробити та надати рекомендації власникам щодо мінімізації витрат при здійсненні внутрішньогрупових розрахунків;
- розробити та надати план проведення і визначення доцільності наступних внутрішньогрупових операцій;
- оцінити усі ризики, які виникають, чи можуть виникнути при проведенні внутрішньогрупових операцій;
- оцінити вплив та вигоду здійснення внутрішньогрупових операцій як на діяльність окремого учасника групи, так і групи компаній в цілому [17].

Організація служби внутрішнього аудиту в групі підприємств передбачає побудову досить ефективного механізму забезпечення власників, керівників та інвесторів інформацією щодо функціонування всіх її підрозділів та підсистем, в тому числі і фінансової. Формування служби внутрішнього аудиту в групі підприємств відбувається, як правило, за рішенням вищого виконавчого органу (за погодженням з власником бізнесу), який ставить завдання підрозділам і приймає рішення з кадрових питань.

Не можна не відзначити, що найважливішим фактором успішної діяльності служби внутрішнього аудиту в групі підприємств є її відносна незалежність.

Служба внутрішнього аудиту працює на підставі положення (регламенту), затвердженого вищим керівництвом та власниками, їм же і надає інформацію. Головна мета служби внутрішнього аудиту групи підприємств - надання вищому керівництву об'єктивної і своєчасної інформації про діяльність менеджменту групи підприємств по досягненню загальнокорпоративних цілей і дотримання стандартів ведення бізнесу.

Організація СВА в групі підприємств цукрової галузі дозволяє проводити всі види аудиту: операційний (управлінський) аудит, аудит на відповідність вимогам, аудит фінансової та податкової звітності - і реалізувати такі можливості внутрішнього аудиту, як:

- здійснення незалежного і об'єктивного контролю діяльності групи підприємств цукрової галузі;
- оцінка ризиків групи підприємств цукрової галузі;
- оцінка ефективності діючої системи ведення бізнесу;
- оцінка відповідності діяльності групи підприємств цукрової галузі поставленим цілям;
- результативність та ефективність діяльності групи підприємств цукрової галузі;
- коректність фінансової та податкової звітності і відповідність її законам.

Створення інтегрованої моделі внутрішнього аудиту групи підприємств цукрової галузі передбачає використання елементів організаційного проектування, яке являє собою процес створення нової структури (служби внутрішнього аудиту у групі підприємств) і зв'язків усередині неї. Інтеграція передбачає взаємодію служб внутрішнього аудиту у кожній бізнес-одиниці зі службою внутрішнього аудиту материнського підприємства, що працюють по єдиній методології, ґрунтуючись на загальних цілях, завдання та принципи функціонування групи. Особливістю групи підприємств цукрової галузі є наявність дочірніх підприємств, які функціонують за принципом поділу (спеціалізації) у процесі створення готового продукту (агропромисловий, виробничий, сервісний, комерційний блок і т. д.). Логічно, що між учасниками групи підприємств цукрової галузі виникають господарські операції – внутрішньогрупові операції, при цьому здійснюються розрахунки. Контролюючою організацією усіх таких операцій виступає

материнське підприємство. Функції управління дочірніми підприємствами у групі включають: облік, контроль, аналіз, планування і мотивацію. Найбільш складною є організація і реалізація функцій обліку і контролю. Вважаємо, що найбільш ефективною формою організації облікового процесу у групі підприємств цукрової галузі може бути визнана така, яка дозволяє вирішити проблему контролю над діяльністю дочірніх підприємств і нівелювати певні труднощі, що виникають через територіальну роз'єднаність бізнес-одиниць групи. Це пов'язано з додатковим документообігом; зниженням оперативності збору облікових даних; відсутністю ефективних автоматизованих засобів для їх збору.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Саме служба внутрішнього аудиту забезпечує керівництво групи необхідною інформацією для прийняття рішень щодо взаємодії учасників групи підприємств цукрової галузі. Тобто мета і завдання внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій групи підприємств цукрової галузі полягає не лише у забезпеченні контролю процесу бухгалтерського обліку чи підтвердження достовірності фінансової звітності.

Література

1. Бардаш С. В. Економічний контроль в Україні: системний підхід : монографія. – Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. – 656 с.
2. В Україні рівень корпоративного шахрайства — один із найвищих у світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkurse.ua/ua/business/uroven-korporativnogo-moshennichestva.html>
3. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навчальний посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2014. - 496 с.

4. Дорош Н. І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві / Н. І. Дорош // Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна. – 2014. – Вип. 44. – С. 148-152.
5. Закон України “Про акціонерні товариства” № 514-VI від 17.09.2008 р. Затверджений Верховною радою України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17/print1392558618489270>
6. Закон України “Про аудиторську діяльність” № 3125-XII від 22.04.1993 р. Затверджений Верховною радою України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
7. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” № 996-XIV від 16 липня 1999 р. Затверджений Верховною радою України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>
8. Каменська Т. О. Внутрішній аудит: сучасний погляд: монографія / Т. О. Каменська // Нац. Акад. статистики, обліку та аудиту. – К.: Інформ.-аналіт. агентство, 2010. – 499 с.
9. Кузик Н. П. Система внутрішнього контролю в акціонерному товаристві : автореф. дис. ... канд. екон. наук. : 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н. П. Кузик. – К., 2004
10. Мальоне Д. Отношение счетоводства к политической экономии / Д. Мальоне // Счетоводство. – 1890. – № 1.
11. Назарова К.О. Аудит: еволюція, потенціал, ефективність : монографія / К.О. Назарова. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. - 464с
12. Немченко В.В. Аудит. (Основи державного, незалежного професійного та внутрішнього аудиту). / За ред. проф. Немченко В. В., Редько О. Ю., Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 540 с.

13. Немченко В.В. Практичний курс внутрішнього аудиту : [підручник] / В.В. Немченко, В.П. Хомутенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
14. Петренко С.М. Методологічні підходи до здійснення процесу внутрішнього аудиту / С.М. Петренко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2011. – № 7. – С. 37-41.
15. Сметанко О.В. Теорія та практика внутрішнього аудиту в акціонерних товариствах України : [монографія] / О.В. Сметанко. – К. : КНЕУ, 2013. – 436 с.
16. Смирнова Л. Аудит як засіб боротьби з шахрайством / Л. Смирнова, Д. Кошельникова // Економічний аналіз: Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету, 2010. – Випуск 6. – 543 с. – С. 501-502.
17. Солодка Н.В. Проблеми та перспективи розвитку внутрішнього аудиту внутрішньогрупових операцій у групі підприємств [Електронний ресурс] / Н.В. Солодка // Інфраструктура ринку. – 2017. – №6. – Режим доступу: <http://www.market-infr.od.ua/uk/6-2017>

References

1. Bardash S. V. Ekonomichnyj kontrolj v Ukrajinі: systemnyj pidkhyd : monohrafija. – Kyjiv : Kyjiv. nac. torgh.-ekon. un-t, 2010. – 656 s.
2. V Ukrajinі rivenj korporatyvnogho shakhraystva — odyz iz najvyshhykh u sviti [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://vkurse.ua/ua/business/uroven-korporativnogo-moshennichestva.html>
3. Ghucalenko L.V. Vnutrishnjoghospodarsjkyj kontrolj: navchalnyj posibnyk. - K.: Centr uchbovoji literatury, 2014. - 496 s.
4. Dorosh N. I. Vnutrishnij kontrolj ta audyt v upravlinni ryzykamy na pidpryjemstvi / N. I. Dorosh // Visnyk Ljvivs'kohoji komercijnoji akademiji. Serija : Ekonomichna. – 2014. – Vyp. 44. – S. 148-152.

5. Zakon Ukrainy "Pro akcionerni tovarystva" # 514-VI vid 17.09.2008 r. Zatverdzhenyj Verkhovnoju radoju Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/514-17/print1392558618489270>
6. Zakon Ukrainy "Pro audytorsjku dijalnistj" # 3125-XII vid 22.04.1993 r. Zatverdzhenyj Verkhovnoju radoju Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3125-12>
7. Zakon Ukrainy "Pro bukhghaltersjkyj oblik ta finansovu zvitnistj v Ukraini" # 996-KhIV vid 16 lypnja 1999 r. Zatverdzhenyj Verkhovnoju radoju Ukrainy [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>
8. Kamensjka T. O. Vnutrishnij audyt: suchasnyj pohljad: monohrafija / T. O. Kamensjka // *Nac. Akad. statystyky, obliku ta audytu.* – K.: Inform.-analit. aghentstvo, 2010. – 499 s.
9. Kuzyk N. P. Systema vnutrishnjogho kontrolju v akcionernomu tovarystvi : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk. : 08.06.04 «Bukhghaltersjkyj oblik, analiz ta audyt» / N. P. Kuzyk. – K., 2004.
10. Maljone D. Otnoshenye schetovodstva k polytycheskoj ekonomyy / D. Maljone // *Schetovodstvo.* – 1890. – # 1.
11. Nazarova K.O. Audyt: evoljucija, potencial, efektyvnistj : monohrafija / K.O. Nazarova. – K. : Kyjiv. nac. torgh.-ekon. un-t, 2015. - 464s
12. Nemchenko V.V. Audyt. (Osnovy derzhavnogho, nezalezhnogho profesijnogho ta vnutrishnjogho audytu). / Za red. prof. Nemchenko V. V., Redjko O. Ju., Pidruchnyk. – K.: Centr uchbovoji literatury, 2012. – 540 s.
13. Nemchenko V.V. Praktychnyj kurs vnutrishnjogho audytu : [pidruchnyk] / V.V. Nemchenko, V.P. Khomutenko. – K. : Centr uchbovoji literatury, 2008. – 240 s.

14. Petrenko S.M. Metodologichni pidkhody do zdijsnennja procesu vnutrishnjogho audytu / S.M. Petrenko // Bukhghaltersjkyj oblik i audyt. – 2011. – # 7. – S. 37-41.
15. Smetanko O.V. Teorija ta praktyka vnutrishnjogho audytu v akcionernykh tovarystvakh Ukrainy : [monografija] / O.V. Smetanko. – K. : KNEU, 2013. – 436 s.
16. Smyrnova L. Audyt jak zasib borotjby z shakhrajstvom / L. Smyrnova, D. Kosheljnykova // Ekonomichnyj analiz: Zbirnyk naukovykh pracj kafedry ekonomichnogho analizu Ternopiljskogho nacionaljnogho ekonomichnogho universytetu, 2010. – Vypusk 6. - 543s. S. 501-502.
17. Solodka N.V. Problemy ta perspektyvy rozvytku vnutrishnjogho audytu vnutrishnjoghropovykh operacij u ghrupi pidpryjemstv [Elektronnyj resurs] / N.V. Solodka // Infrastruktura rynku. – 2017. - #6. – Rezhym dostupu: <http://www.market-infr.od.ua/uk/6-2017>